D·N
6/8 1952

Sverige vädjar till Ryssland inte till FN

Notväxlingen mellan Sverige och Ryssland rörande de nedskjutna svenska planen och de åtta dödade svenska flygarna har dragit ut på tiden. Den 16 juni överlämnades den första svenska protestnoten, som gällde nedskjutningen och ett Catalinaplan på internationellt vatten samma dag. Följande dag svarade den ryska regeringen med en protestnot som uppgav att det svenska planet kränkt ryskt territorium; denna beskyllning avvisades dagen därpå genom en svensk not. Ännu en dag senare avvisades i en rysk not den svenska protesten, och uppgifterna i de tidigare svenska noterna betecknades som grundlösa. Den 21 juni kom den svenska förfrågan rörande DC 3-planet som försvunnit redan den 13 juni och som det nedskjutna Catalinaplanet eftersökt. Den 24 juni kom den ryska svarsnoten i detta ärende; här påstods att DC 3:an varit inne på ryskt territorialvatten och avvisats av ryska flygplan. En vecka senare kom en ny svensk not, som konstaterade att ryska militärflygare uppenbarligen nedskjutit både DC 3:an — med dess besättning på åtta man — och Catalinaplanet; en undersökning genom internationell procedur begärdes. Därefter dröjde det till den 16 juli innan den ryska regeringen svarade med anklagelsen att de båda svenska planen flugit in över ryskt vatten; nedskjutningarna erkändes inte, men man kunde mellan raderna utläsa ett erkännande av att de ägt rum. Sedan har det dröjt nära tre veckor innan den svenska regeringen replikerat. Dess svar har i går avgivits.

Den svenska noten är klar och energisk liksom tidigare svenska démarcher i ärendet. Det ryska försöket att anklaga svenska plan för överflygning av ryskt vatten och att i samband därmed inte bara berätta de svenska anklagelserna utan gå till beskyllningar mot Sverige avvisas med bestämdhet. "I själva verket innefattar de svenska sakuppgifterna en fullt bindande bevisning för de slutsatser som från svensk sida framförts, och de sovjetryska invändningarna rubbar icke den svenska framställningen av händelseförloppet", heter det beträffande Catalinaplanet. Med noten sammanhör ett pressmeddelande från försvarsstaben av den 5 augusti som i detalj och på ett helt övertygande sätt gendriver de påståenden som gjorts av den ryske generallöjtnanten Sjugihin i en intervju publicerad i Krasnij Flot som 18 juli; detta meddelande kommenteras på annat ställe av Dagens Nyheters flygmilitäre medarbetare. I den svenska noten fastslås vidare att de ryska myndigheterna inte visat något intresse för ett klarläggande av omständigheterna vid DC 3:ans försvinnande, och tidigare uttalanden i frågan enligt vilka DC 3:an nedskjutits av ryska flygplan upprepas. Den svenska regeringen tar "med förvåning och bestörtning" kännedom om att Ryssland avvisar det svenska förslaget om en opartisk undersökning genom en internationell procedur. Slutligen betonas att Sverige och Ryssland såsom medlemmar av Förenta nationerna är "förpliktade att lösa sina internationella tvister på sådant sätt att internationell fred och säkerhet samt rättvisan icke äventyras", att Ryssland genom förnekandet av allt ansvar och avböjandet av en internationell procedur hindrar "en på rättvisan grundad lösning av tvisten" och att svenska regeringen vidhåller sitt förslag om prövning i en internationell procedur och förbehåller sig "full frihet att återkomma till saken i den form och vid den tidpunkt den finner lämpligt".

Allt detta är utmärkt. Det måste för var och en som följt med notväxlingen stå klart att den svenska bevisningen är bindande och att den ryska regeringen systematiskt svarat med lögner, motsägelser och utan varje saklig grund och hänsynslös propaganda. Frågan är emellertid hur man skall gå fram i fortsättningen. Några formuleringar i den svenska noten ger intrycket att regeringens mening är att efter de nya ryska förnekanden och beskyllningar som kan anses självfallna dra saken inför internationellt forum. Den endastvåg som här finnes är en hänvändelse till Förenta nationerna. Visserligen kan det anstas att FN enligt sin stadga blott föreslår att de båda staterna skall underkasta sig en internationell procedur, dvs. att FN i realiteten ställer sig på den ståndpunkt som den svenska regeringen redan upprepade gånger hävdat — likaså kan det antas att Ryssland säger nej till detta förslag liksom till de svenska förslagen om en opartisk undersökning och att man sedan inte kommer längre. Men det är uppenbart att en hänvändelse till FN ger hela saken och därmed den svenska ståndpunkten en publicitet som inte kan vinnas på något annat sätt och att det därmed inför hela världen blir klarlagt att Ryssland gjort sig skyldigt till en svår rättskränkning gentemot Sverige. Det torde knappast av någon kunnå bestridas att detta förfarande är av en helt annan effektivitet än det utsändande av en bok om den svenska-ryska skriftväxlingen som regeringen förbereder.

Kommer då regeringen att vända sig till FN? Tyvärr synes detta osäkert. För regeringen eller rättare sagt för hr Undén ter sig en sådan aktion av rent politiska skäl tydligen olustig: Sverige upträder inför FN som anklagare mot Ryssland, det vinner rimligen det starkaste understöd från alla fria nationer, intrycket kommer alltså att bli en samverkan, om också i ett speciellt fall och för ett speciellt syfte, mellan Sverige och andra demokratiska stater. Hr Undéns politik, som går ut på att till varje pris stå vid sidan av den motsättning som bestämmer världspolitiken, är inte betjänt av en dylik situation. Det finns därför en tendens att stanna vid notväxling mellan Sverige och Ryssland, även om en sådan notväxling drar ut på tiden, även om den uppenbarligen icke leder till något som helst positivt resultat och även om hänvändelset att den svenska ståndpunkten härigenom förstärkes. Den utrikeledning som under åratal framhållit FN:s värde och särskilt betonat hur stort detta värde är för de små nationerna är därför i den förelliggande situationen benägen att göra snart sagt vad som helst utom att vädja till FN. En antydan om detta notoriska förhållande finns i noten, där det talas om svenska regeringens "frihet att återkomma till saken i den form och vid den tidpunkt den finner lämpligt"; det är tydligen i första rummet en fortsatt, måhända årsling notväxling med Ryssland — lämför notväxlingen i fiskerifrågan sedan året — som här avses.

I detta läge är det den svenska opinionens skyldighet att liksom vid tidigare tillfällen söka driva regeringen till ett handlande i överensstämmelse med svensk rätt och svenska intressen. Denna opinion är upprörd över vad som skett, den kräver att det vad som kan göras för att vinna upprättelse och internationell offentlighet verkligen blir gjort, den har ingett sinne för önskan att låta saken komma i glömska genom en meningslös och utdragen skriftväxling eller föroviljan mot en hänvändelse till FN på grund av att en sådan hänvändelse skulle ge oss stöd av den fria världen.

Protest mot spioneri

Den 16 juni protesterade svenska regeringen mot Sovjetdiplomaternas spionageverksamhet rörande svenska militära förhållanden. Denna protest besvarades med det oerhörda påståendet att de beskyllningar som framkommit mot tjänstemännen i fråga grundat sig på "falska utsagor av provokatörer". Nu har svenska regeringen efter spionerinämdets avslutbetänkande Catalinaplanet. Med noten sammanhör ett pressmeddelande från försvarsstaben av den 5 augusti som i detalj och på ett helt övertygande sätt gendriver de påståenden som gjorts av den ryske generallöjtnanten Sjugihin i en intervju publicerad i Krasnij Flot som 18 juli; detta meddelande kommenteras på annat ställe av Dagens Nyheters flygmilitäre medarbetare. I den svenska noten fastslås vidare att de ryska myndigheterna inte visat något intresse för ett klarläggande av omständigheterna vid DC 3:ans försvinnande, och tidigare uttalanden i frågan enligt vilka DC 3:an nedskjutits av ryska flygplan upprepas. Den svenska regeringen tar "med förvåning och bestörtning" kännedom om att Ryssland avvisar det svenska förslaget om en opartisk undersökning genom en internationell procedur. Slutligen betonas att Sverige och Ryssland såsom medlemmar av Förenta nationerna är "förpliktade att lösa sina internationella tvister på sådant sätt att internationell fred och säkerhet samt rättvisan icke äventyras", att Ryssland genom förnekandet av allt ansvar och avböjandet av en internationell procedur hindrar "en på rättvisan grundad lösning av tvisten" och att svenska regeringen vidhåller sitt förslag om prövning i en internationell procedur och förbehåller sig "full frihet att återkomma till saken i den form och vid den tidpunkt den finner lämpligt".

Allt detta är utmärkt. Det måste för var och en som följt med notväxlingen stå klart att den svenska bevisningen är bindande och att den ryska regeringen systematiskt svarat med lögner, motsägelser och utan varje saklig grund och hänsynslös propaganda. Frågan är emellertid hur man skall gå fram i fortsättningen. Några formuleringar i den svenska noten ger intrycket att regeringens mening är att efter de nya ryska förnekanden och beskyllningar som kan anses självfallna dra saken inför internationellt forum. Den endastvåg som här finnes är en hänvändelse till Förenta nationerna. Visserligen kan det anstas att FN enligt sin stadga blott föreslår att de båda staterna skall underkasta sig en internationell procedur, dvs. att FN i realiteten ställer sig på den ståndpunkt som den svenska regeringen redan upprepade gånger hävdat — likaså kan det antas att Ryssland säger nej till detta förslag liksom till de svenska förslagen om en opartisk undersökning och att man sedan inte kommer längre. Men det är uppenbart att en hänvändelse till FN ger hela saken och därmed den svenska ståndpunkten en publicitet som inte kan vinnas på något annat sätt och att det därmed inför hela världen blir klarlagt att Ryssland gjort sig skyldigt till en svår rättskränkning gentemot Sverige. Det torde knappast av någon kunnå bestridas att detta förfarande är av en helt annan effektivitet än det utsändande av en bok om den svenska-ryska skriftväxlingen som regeringen förbereder.

Kommer då regeringen att vända sig till FN? Tyvärr synes detta osäkert. För regeringen eller rättare sagt för hr Undén ter sig en sådan aktion av rent politiska skäl tydligen olustig: Sverige upträder inför FN som anklagare mot Ryssland, det vinner rimligen det starkaste understöd från alla fria nationer, intrycket kommer alltså att bli en samverkan, om också i ett speciellt fall och för ett speciellt syfte, mellan Sverige och andra demokratiska stater. Hr Undéns politik, som går ut på att till varje pris stå vid sidan av den motsättning som bestämmer världspolitiken, är inte betjänt av en dylik situation. Det finns därför en tendens att stanna vid notväxling mellan Sverige och Ryssland, även om en sådan notväxling drar ut på tiden, även om den uppenbarligen icke leder till något som helst positivt resultat och även om hänvändelset att den svenska ståndpunkten härigenom förstärkes. Den utrikeledning som under åratal framhållit FN:s värde och särskilt betonat hur stort detta värde är för de små nationerna är därför i den förelliggande situationen benägen att göra snart sagt vad som helst utom att vädja till FN. En antydan om detta notoriska förhållande finns i noten, där det talas om svenska regeringens "frihet att återkomma till saken i den form och vid den tidpunkt den finner lämpligt"; det är tydligen i första rummet en fortsatt, måhända årsling notväxling med Ryssland — lämför notväxlingen i fiskerifrågan sedan året — som här avses.

I detta läge är det den svenska opinionens skyldighet att liksom vid tidigare tillfällen söka driva regeringen till ett handlande i överensstämmelse med svensk rätt och svenska intressen. Denna opinion är upprörd över vad som skett, den kräver att det vad som kan göras för att vinna upprättelse och internationell offentlighet verkligen blir gjort, den har ingett sinne för önskan att låta saken komma i glömska genom en meningslös och utdragen skriftväxling eller föroviljan mot en hänvändelse till FN på grund av att en sådan hänvändelse skulle ge oss stöd av den fria världen.

PRESSGRANNAR

Ansträ ängt sätt kreditåtstramningen, skall Dagens Nyheter i vår mån ha gjort — enligt en i Svenska Dagbladet (b) påtunnen åsikt!:

Kreditåtstramningen anser Dagens Nyheter (fp) bör fullföljas så länge den rasande konjunkturen rådet, men DN är inte lika entusiastisk för denna form av kreditåtstramning som tidigare, utan betonar att systemet bör tillämpas med smidighet för att undvärda förseningar och anpassning till det hårdare, men i längden säkert hälsosammare klimatet.

Tidningen tillägger:

Felet har varit att man dröjde för länge med kreditåtstramningen. Nu kom den sedan högkonjunkturen kulminerat och lindrar till depression börjat framträda.

Det sagda innebär inte i minsta mån någon ändrad inställning eller "minskad entusiasm" hos Dagens Nyheter. Den ståndpunkt och nyåtet har till att anpassning som det nya krisdiagnostemet rymmer har tvärtom i denna tidning ensamgående förebådelser till "full frihet att återkomma till saken i den form och vid den tidpunkt den finner lämpligt".

Allt detta är utmärkt. Det måste för var och en som följt med notväxlingen stå klart att den svenska bevisningen är bindande och att den ryska regeringen systematiskt svarat med lögner, motsägelser och utan varje saklig grund och hänsynslös propaganda. Frågan är emellertid hur man skall gå fram i fortsättningen. Några formuleringar i den svenska noten ger intrycket att regeringens mening är att efter de nya ryska förnekanden och beskyllningar som kan anses självfallna dra saken inför internationellt forum. Den endastvåg som här finnes är en hänvändelse till Förenta nationerna. Visserligen kan det anstas att FN enligt sin stadga blott föreslår att de båda staterna skall underkasta sig en internationell procedur, dvs. att FN i realiteten ställer sig på den ståndpunkt som den svenska regeringen redan upprepade gånger hävdat — likaså kan det antas att Ryssland säger nej till detta förslag liksom till de svenska förslagen om en opartisk undersökning och att man sedan inte kommer längre. Men det är uppenbart att en hänvändelse till FN ger hela saken och därmed den svenska ståndpunkten en publicitet som inte kan vinnas på något annat sätt och att det därmed inför hela världen blir klarlagt att Ryssland gjort sig skyldigt till en svår rättskränkning gentemot Sverige. Det torde knappast av någon kunnå bestridas att detta förfarande är av en helt annan effektivitet än det utsändande av en bok om den svenska-ryska skriftväxlingen som regeringen förbereder.

Kommer då regeringen att vända sig till FN? Tyvärr synes detta osäkert. För regeringen eller rättare sagt för hr Undén ter sig en sådan aktion av rent politiska skäl tydligen olustig: Sverige upträder inför FN som anklagare mot Ryssland, det vinner rimligen det starkaste understöd från alla fria nationer, intrycket kommer alltså att bli en samverkan, om också i ett speciellt fall och för ett speciellt syfte, mellan Sverige och andra demokratiska stater. Hr Undéns politik, som går ut på att till varje pris stå vid sidan av den motsättning som bestämmer världspolitiken, är inte betjänt av en dylik situation. Det finns därför en tendens att stanna vid notväxling mellan Sverige och Ryssland, även om en sådan notväxling drar ut på tiden, även om den uppenbarligen icke leder till något som helst positivt resultat och även om hänvändelset att den svenska ståndpunkten härigenom förstärkes. Den utrikeledning som under åratal framhållit FN:s värde och särskilt betonat hur stort detta värde är för de små nationerna är därför i den förelliggande situationen benägen att göra snart sagt vad som helst utom att vädja till FN. En antydan om detta notoriska förhållande finns i noten, där det talas om svenska regeringens "frihet att återkomma till saken i den form och vid den tidpunkt den finner lämpligt"; det är tydligen i första rummet en fortsatt, måhända årsling notväxling med Ryssland — lämför notväxlingen i fiskerifrågan sedan året — som här avses.

I detta läge är det den svenska opinionens skyldighet att liksom vid tidigare tillfällen söka driva regeringen till ett handlande i överensstämmelse med svensk rätt och svenska intressen. Denna opinion är upprörd över vad som skett, den kräver att det vad som kan göras för att vinna upprättelse och internationell offentlighet verkligen blir gjort, den har ingett sinne för önskan att låta saken komma i glömska genom en meningslös och utdragen skriftväxling eller föroviljan mot en hänvändelse till FN på grund av att en sådan hänvändelse skulle ge oss stöd av den fria världen.

Atterbom i Tyskland och Italien

PÅ ATTERBOMS TID fanns inga stipendier för unga författare, och Atterbom själv ville av sig om i världen och inte var förmögen fick — som Geijer — följa med någon rik yngling som informator eller — som Nioander och före honom Lidner — söka förvärva kunglig synnest. Atterbom reskassa hade hans vänner skrapat ihop, ett privatstipendium kunde man väl kalla det, en alldeles unik hjältpåkten förmodligen har aldrig någon svensk poet — utan egna pengar — vistats utomlands på lika förmånliga villkor. I varje fall inte lika länge: Atterbom var borta i två hela år.

Naturligtvis tog pengarna slut innan dess, men ärnachen kom först när han var klar att bryta upp från Rom och ge sig av hemåt. Han hade just varit en månad i Neapel och grundligt avverkat både staden och omgivningarna och återvänt till Rom vid bästa lynne fast utan ett öre på fickan. Han skyndade upp på Monte Pincio för att avsmaka aftonrodnaden och fortsatte sedan till sitt stamlokus — Greco — för att hämta post och pengar. Det väntade brevet från Amalia von Helvig om Friedrich Rückert, som därför heller inte kunde lämna Rom förrän Atterbom skaffat sakuta. Han fick pungslå ett par skandinaviska vänner mot löfte om återbetalning från Wien, där en ny beställning väntade honom, och han måste låna sig tillbaka ända till Berlin innan undsättning anlände från Uppsala.

Hemfärden blev alltså delvis mera forcerad och bekymmersam än Atterbom hade räknat med, men ändå kunde han knappast ha återvänt med nämnvärt större beställning: han hämtade av intryck. Ingen svensk diktare av betydenhet har under en resa — eller över huvud taget utomlands — utsatt så många förbindelser med första rangens poeter och filosofer som Atterbom under sin vistelse i Tyskland och Österrike. Även i Italien umgicks han huvudsakligen med tyskar och nordbor — Thorvaldsen, Byström — och stiftade inte några vittra italienska bekantskaper; det som betydde något för honom var landskapet, konsten och folklivet. Det var inte språksvårigheter som hejdade honom, italienskar talade han hjälpligt åtminstone; men den tyska romantiken dominerade så helt hans synkrets att allting annat förefall honom litterärt ovitalt.

Påfallande är det toleranta drag det i Atterboms attityd inför allt som möjte honom i Italien. Naturligtvis var det mycket som väckte hans kritik, men han bemödade sig oavbrutet — och med framgång — om att förstå; även gentemot katolicismen är han mild i bedömningen. Han tog dagen som den kom, trivdes med maten och vinerna, som han omsorgsfullt provade, och hade ögonen öppna för alla pittoreska detaljer. Mycket har förstås ändrat sig sedan dess, och dagens Romresenär sez inte till "de tiggare som på söndagsmorgnarne kläda sig i frack och med kavaljersbugningar bjuda de förbigående snus" eller "de trasiga lintygen som torkas på Forum emellan kolonnerne av den dunkelrande Jupiters tempelspillror"; heller inte "de putsade liken, som i full gala klädda bäras på öppna bårar, likom på paradsängar, till graven". Bara de många engelska turisterna — den tidens amerikaner — gick Atterbom på nerverna: "De vima i detta Hesperien överallt omkring, såsom ett slags dunkelfärgade grälsoppor från en främmande världsdel; man måste armbåga sig fram emellan dem i alla kyrkor, alla gallerier, alla ruiner, trädgårdar, värdshus, gator, vrår och vinklar." De är "trumpna, längtregna", betraktar förmälen med ytterstа likgiltighet och har ofantligt bråttom. "Damerna, merändels magra och gängliga, i stora skyggbattar, mest af halm, violetta spenser, korta vita kjortlar och svarta strumpor, löpa genom gatorna med ämna större snabbhet, ofta tre eller fyra tillsammans arm i arm, med steg i fullkomligt krigisk marschtakt."

Atterbom föredrog avgjort romarinnorna, vilkas behag han skildrar med en beundran som inte är fri från bävan; de utmärker sig åtföljande hisktappljoning; ett ypperligt repertoar. Glansnummer är också teaterbesöken i Verona och Florens. Det gäda och högljudda umgängeslivet i salongen under pågående föreställning rasade honom obeskrivligt som en ny form av teater på teatern — pratet, skrattet, kurtiserandet, kortspelandet superandet. Just ingen följer med på somnen, men så gör en populär sångare entré, och genast hysajas det från alla håll. "Alla pratande tiga, alla lorgnerande rikta sina ögon åt skådeplatsen, de kurtiserande avbryta en vacker frau mitt i ett komma, de superande torka sig om munnen, och störta fram till logerärnärna, stunden med serverterna i händerna: nu hörs ej en knäpp, detta sångvinskа slukte är nu försatt i den yttersta exaltation." När det särskilt uppskattade numret är slut framtvingas det ena dakapot efter det andra och sedan återvänder alla belåtna till maten, korten och kurtisen.

Beundrarens mumtre och uppspelte Atterbom möter vi aldrig annars, och hans skildringar från Italien är därför ett viktigt bidrag till hans karaktäristik; i sin sinnesglädje kommer han — trots det platonska — den unge Snoilsky

J. Fr. Overbeck hörde till de samlida konstnärer som Atterbom brodde på. Här ovan Overbecks "Maria Magdalena och den uppstående Kristus".

nära. Det människoxyllrande, vänliga, pittoreska Italien har inte satt många spår i hans diktning, men desto mera har landskapet, blomsterprakten, ljuset betytt; inte minst belysningseffekterna antecknade han sig till minnes, och han drog paralleller med Norden: "det slags förberedande morgonrodnad, som italienarne kalla a l b a och som egentligen ej finns i Norden", "vid solens upp- och nedgång flammar ett månguhundrat större fält av himlavalvet i skiftande färgspel".

Av italienska konstnärer beundrade Atterbom Rafael mest, och av Rafaels verk väckte "Den heliga Cecilia" hans mest svärmiska dyrkan; därför blev Bologna en av resans höjdpunkter. Norr om Alperna hade Nürnberg och Düsseldorf varit hans starkaste konstupplevelser, men Rafael kunde de inte konkurrera ut, och naturligtvis heller inte Rom. Det finns samanlagt en hel del intressanta uttalanden om konst i Atterboms bok, men här skall endast ytterligare en tidstypisk reflexion anföras: Atterbom förvånatn att den nasarenska målarskolan med Overbeck och Cornelius — vilka han lärde känna i Rom — i spetsen skulle förnya det europeiska måleriet och på så vis störka den tyska romantikens anspråk på universell giltighet.

Friedrich Wilhelm Schelling var Atterboms värd i München och föremål för hans hältiga beundran.

Rafaels "Den heliga Cecilia", den svenske shaldens italienska favoritstavla (något beskuren reproduktion).

"I synnerhet gemom bestens plastiska fullkomlighet, den idealiska profilens symmetriska gratie, nacken och barmens stätlighet, ögonens stämfrhet och eld, gälarnes hjeltalliga värdighet". Hans ögon stannar och älskande, gripen av sin egen hänförelse, ägnar han skrev om flickorna i Arlecia: "Allt är fullbordat: ingenstädes magerhet, bröstben och andra kantigheter." Atterboms ideal tagelser bygde dock i detta fall inte bara på de egna ögonens vittnesbörd, utan också på Goethe och Ehrenstvärd. Han porträtterade epokens gängse romerska staffagefigur — trasbanken, draperad i sin kappa som i en klassisk toga — med nästan fotografisk skärpa: "Dylika karlar, med mörka, djupsinniga ansikten (ehuru de väl egentligen mest tänka på ingenting), med bredskyggiga hattar, ofta djupt nedtryckta i pannan, ser man överallt antingen stående under arkader av palatser eller kyrkor och gamla tempel eller ock liggande omkring på marmortrappor, i filmateror ovc. ett tigge och sola sig." I "Kyrkofesten i Albano" skildrar Atterbom åskådligt och detaljrikt en stor procession med

Berlin uppvaktade han Hegel, som föreföll honom "ogement gravitetisk i ställning, uppsyn och uttal". Han träffade också Schleiermacher, Steffens, Friedrich Schlegel, Tieck och Grillparzer, som av alla Wiens yngre författare är den ende "som har sann talent och lovar något stort för framtiden". I Wien såg han också vid en privat konsert Beethoven dirigera med en teknik som han fann sällsam: "Så t. ex. kommenderade han pianissimo därmed att hade sänkte sig med böjda knän och nedåt sträckta armar mot golvet, och vid fortissimo åter följ han som en avskjuten elastisk båge upp i höjden, blev en halv gång längre och slog ut armarne ifrån sig." Beslutet hos Jean Paul vällade honom åtskillig hjärtklappning, eftersom han vid ett par tillfällen kom på tu man hand med en av diktarna. Jean Paul själv vaggade in "med gestalt av en välbesuten värdshusvärd, frodig och flintskallig, en gammal grå surtout värdslöst tillknäppt över ölmagen, för övrigt utan halsduk och vest, och öppen i den breda, tegelfärgade, ludna bringan". Men gästgivartycket sträckte sig inte till anslutet och ögonen, som förrådde godtet, humor och melankoli och var den man värdiga "som uttänkt så många gudomliga och så många dåraktiga saker", Jean Paul förhörde sig om de svenska sommarnätterna och fällde en anmärkning om Goethe — som mycket fragerne — att Atterbom, nämligen att Goethe i sin självbiografi aldrig skulle ha berättat om hur han som pojke blind bilder av samtida prinsar letade efter någon som kunde tänkas vara hans hemlige, egentlige far, om han både amat vilken inblick företaget ger "i beskaffenheten av hans moraliska natur".

Till Atterboms trivsel i Tyskland bidrog starkt de rekommendationsbrev Amalia von Helvig hade försett honom med. Han mottogs och omhuldades som en gammal bekant, och särskilt damerna skände bort honom. I Dresden titulerades han hela tiden baron eller hr von Atterbom, och när han undrade varför fick han till svar att namnet i tyska ören hade en avgjort adlig klang; själv misstänkte han att det berodde på att han — liksom Faust — sålt sig "stolz und unzufrieden" ut att han förutsattes vara av förnäm börd. I München fick han höra att den bayerska drottningen hade informerat sig om hans ståndpunkt i den svenska tronföljdsfrågan, och som de flesta andra blev hon förvånad när hon hörde att en så glödande tyskvän helhjärtat stod på Bernadottes sida. I Breslau bodde han hos chefen för schlesiska generalstaben, von der Gröben, i Berlin hos general Gneisenau, som försökte övertala honom att åtminstone tills vidare stanna kvar i Tyskland. För sin patriotism fann han överallt den största förståelse, det talades — särskilt i München — om att Sverige måste återfå sin gamla maktställning i Norden, och det påstods att "den germanska stammen hade slutligt angripits i sin djupaste politiska rot" genom Karl XIIs nederlag.

Dessa spekulationer måste oss med bakgrunden av att den närmaste framtiden tedde sig synnerligen oviss, naturligt nog så tätt inpå Napoleonkrigens omvälvningar, men ändå överraskande för en nutida läsare. "Om blott Ryssland icke uppslukar oss" är en formulering som Atterbom mer än en gång använder, och vid ett annat tillfälle heter det att om den heliga alliansen skulle ha framgång med sina planer, "då finns det för hederligt och vettigt folk ingen annan räddning övrig, än att begiva sig — till Amerika". Men rikligt så pessimistisk var Atterbom i grund och botten inte, och han opponerade sig mot ett tyskt förslag att göra land till "ett slags arkiv för den närvarande europeiska kulturen" genom att dit avsända skaror av lärde för efter svärdets ombärdiga skrifter.

INGEMAR WIZELIUS

(En föregående artikel om Atterboms reseminnen var införd 30/7.)

Daedalus 1952

Tekniska museet är en livaktig och populär institution, som klarar av sin omfattande verksamhet utan större bekymmer. Det är därför med ett visst mått av förvåning som man läser om museets kris och dess ovisshet om framtiden. Det är ju inte så att museet är ett stycke föråldrad institution och ombesörjer där bl. a. gjutningen av Sergels sista storverk, ratyn över Gustav III.

Carl Björkbloms värdefulla artikel om "Teknisk dokumentation för svundra år sedan" har mot slutet räkat ut för ett omdryningsgod, som lämnar dess läsare inte kan reda upp på egen hand. — Sist i raden följer ett stycke Stockholmshistoria: Martin A. Ohlsson berättar om Vikbergshacken genom tiderna, det område alltså där Tekniska museet nu är beläget, och rullar upp livsfulla tavlor ur det förflutna, allt ifrån Sten Stures kamp vid Vädla och Karl XIIs krigiska övningar på Gärdet till det mer idylliska skede då bibliotekarie Gjörwell sökte sig ut till Vikesborg vänligt näringsställe för att dricka sig dottes skål och avnjuta "en skön färsk abborre". Martin Ohlsson har utnyttjat många källor för sin givande historik, och det är synd att de int. blivit förteckande på samma sätt som i övriga artiklar.

OLOF BYSTRÖM.

DAGENS NYHETS
TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon: 22 40 00
för riksanslut.: 22 40 20
Telegramadress: Dagenhster
Postgiro j. 1616 (för annonser, nummer j. 1617 (för prenumeration)

Chefredaktör: Herbert Tingsten
(Träffas säkrast kl. 13.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: Leif Ekblom
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Sten Rudstam

Dagens Nyheters Aktiebolag: Verkst. direktör: Helge Hedbom

PRENUMERATIONSPRISER
A - Stockholmsupplagan
Stor-Stockholm Övriga tidningsområde landet
Månad ..... kr. 6:— kr. 5:75
Kvartal .... „ 17:50 „ 16:75
Halvår .... „ 34:50 „ 33:—

ANNONSPRISLISTA
daterad 1/7 1950 tillhandahålles på begäran.
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1952.

Krav på frihet för dömd spion

— Vi kräver frihet för Artur Karlsson och Fingal Larsson, hette det bl. a. i den resolution som anslöts efter kommunisternas propagandamöte i Medborgarhuset på tisdagskvällen. Man startade också en riksinsamling att bestrida kostnaderna för domarnas överklagande.

Huvudtalare var riksdagsman Öhman, och han gick efter känd Ny Dag-modell till attack till bl. a. Eisenhowers besöket hos "kusinerna" i USA för att teckna vad hr Öhman kallade bakgrunden till flenliken att komma kommunisterna till livs. Ensomsäfären var en välorganiserad politisk provokation, förklarade han vidare. Man har hårdast och dömt människor "under förhållanden som borde vara otänkbara i ett samhälle med ett minimum av rättsskydd för den enskilde individen". Man har vidare utnyttjat en uppenbart sinnessjuk människa i politiskt intresse, sade hr Öhman, som snabbt drog en parallell med Lubbe och riksdagsbushrannen.

Åklagarna, som ävilde Medborgarhuset, sparade inte på applåderna när hr Öhman på sitt eget vis skildrade rättvisans handhavande, vavid han dock glömde bort de mera allvarliga anklagelserna mot Artur Karlsson, "denne oförvitlige man" som dömts "utan en skymt av bevis". Förrädarna skall emellertid inte räkna i kommunistiska kretsar, förklarade hr Öhman. De skall sökas i kretsarna kring Dagens Nyheter och Ny Militär Tidskrift. (Rop i salen: Ned med förrädarna!)

Riksdagsman Lagerstadsade med bakgrund av två svenska flaggor, flankerade av två röda.

Ny turiststation i Västerbottenfjällen

En ny turiststation i Västerbottenfjällen har påbörjats. Det är Skid- och friluftsföreningen som bygger i Hemavan. Byggnaden skall rymma 70 bäddrfästen, och matsalen beräknas för 100 personer, då ett 50-tal gäster kan beredas möjlighet i hyn. Stationen är planerad med tanke på tillbyggnad och har möjligheterna genom friidrkämnd, landsting och industrier. Den går lbet på en dryg miljon.

nedagen publiceras nu och ger en snabbskiss av den svenske upplänarens verksamhet, sedd ur bakgrunden av samtidens lidelsefulla uppdiskarenda, dess projektmakeri och stämningsrastade på tekniska och naturvetenskapens område. Aktuella problem berörs av Waloddi Weibull i hans studie "Människan, maskinen och människan". Annars upptas årsboken huvudsakligen av tekniktistoriska studier, främst anknytande till svenskt 1700-tal. Hans Hylander bidrar ålunda med en värdokumenterad uppsats om bröderna Eurenius, av vilka de båda yngre arbetade vid Trollhätte kanalverk, det svenska 1700-talets mest omfattande ingenjörsarbete, där problem avlöste varann efter Polhems död och spelet bakom kulisserna fick en från tillsats av maskiner och personintriger. Augustin Ehrensvärd och Daniel Thunberg kämpade förgäves för stort dimensionerade slussar, önskvärda främst av militära skäl, medan Abraham Eurenius hetsiga propagerade för en slussanläggning av mindre format och därvid fick sin vilja att par gånger avbrutna ekonomer, riksrådet C. F. Scheffer och hovintendenten Pehr Tham, Segerla systerbåtska vän på Dagmar.

En mångsysslare och industriell pionjär från samma ärade var Charles Aspelquist, av vars verkamhet Gertrud Bergman gett en initierad teckning. Aspelquist introducerade den mekaniska vävstadsindustrin på Kungsholmen, där hans anläggning senare övertogs av Samuel Owen och ännu delvis finns kvar på Kungl. Mynten. Längre fram grundade han ett stycke-gjuteri på Marieberg i den då nedlagda fabriksbyggnaden och ombesörjde där bl. a. gjutningen av Sergels sista storverk, ratyn över Gustav III.

Carl Björkbloms värdefulla artikel om "Teknisk dokumentation för svundra år sedan" har mot slutet räkat ut för ett omdryningsgod, som lämnar dess läsare inte kan reda upp på egen hand. — Sist i raden följer ett stycke Stockholmshistoria: Martin A. Ohlsson berättar om Vikbergshacken genom tiderna, det område alltså där Tekniska museet nu är beläget, och rullar upp livsfulla tavlor ur det förflutna, allt ifrån Sten Stures kamp vid Vädla och Karl XIIs krigiska övningar på Gärdet till det mer idylliska skede då bibliotekarie Gjörwell sökte sig ut till Vikesborg vänligt näringsställe för att dricka sig dottes skål och avnjuta "en skön färsk abborre". Martin Ohlsson har utnyttjat många källor för sin givande historik, och det är synd att de int. blivit förteckande på samma sätt som i övriga artiklar.

OLOF BYSTRÖM.

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.